

ИЖРО ҲОКИМИЯТИ ОРГАНЛАРИНИНГ ДАВЛАТ ХИЗМАТЛАРИНИ КЎРСАТИШ БИЛАН БОҒЛИҚ ВАКОЛАТЛАРИНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

Пирназаров Аллияр Бердибай улы

Қорақалпоқ давлат университети 2-курс магистранти

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада ижро ҳокимияти органлари томонидан давлат хизматларини кўрсатиш билан боғлиқ ваколатларининг ҳуқуқий асослари қонунчилик нормалари асосида таҳлил қилинган. Таҳлиллар асосида ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш бўйича фикр ва таклифлар билдирилган.

***Калим сўзлар.** давлат хизматлари, электрон давлат хизматлари, ижро ҳокимияти органлари.*

ABSTRACT

In this article, on the basis of legal norms, the legal basis of the powers of executive authorities related to the provision of public services is analyzed. Based on the analysis, opinions and proposals were made to improve the legal framework.

***Keywords.** public services, electronic public services, executive authorities.*

КИРИШ

Давлат хизматларини электрон шаклда амалга оширишнинг ҳуқуқий асосларини тартибга солувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни таҳлил қилишда, биринчи ўринда давлатимиз Конституцияси нормаларига мурожаат этамиз.

Давлатнинг асосий қонуни сифатида Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон Республикаси Конституциялари электрон давлат хизматига мурожаат қилган жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини белгилаб берувчи нормаларини мужассам этади.

Зотан, унинг матнида электрон давлат хизматларини кўрсатиш тартибига оид аниқ қоидалар мавжуд бўлмаса ҳам, унинг кўпгина нормалари уларни амалга ошириш жараёнига сезиларли таъсир кўрсатади, чунки ариза берувчининг ваколатли давлат органига ёки тегишли органга мурожаат қилганлиги сабабли, мурожаатни таъминлаш учун тегишли ташкилот замонавий рақамли технологиялардан фойдаланган ҳолда электрон давлат хизматини кўрсатиши инсон ва фуқароларнинг Асосий Қонунларида¹ назарда тутилган асосий ҳуқуқлардан бирини бевосита ифодалайди.

¹ Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 35-моддасида, Қорақалпоғистон Республикаси Конституциясининг 33-моддасида «Ҳар бир шахс бевосита ўзи ва бошқалар билан биргаликда ваколатли давлат органларига, муассасаларига ёки халқ вакилларига ариза, таклиф ва шикоятлар билан мурожаат қилиш

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Ҳуқуқий институт сифатида, давлат хизматлари тушунчаси, албатта, қонун доирасида аниқ белгилаб берилган бўлиши лозим. Чунки ҳар бир давлатда унинг хусусиятларидан (давлат ва маъмурий-худудий тузилиши, қонунчилиги, давлат ҳокимияти ва бошқаруви ва ҳ.к.лардан) келиб чиқадиган ўзига хос жиҳатлари мавжуд².

Шу ўринда бу соҳани тартибга солувчи асосий қонунлардан бири сифатида Ўзбекистон Республикасининг «Электрон ҳукумат тўғрисида»ги Қонунини ажратиб кўрсатиб ўтамиз. Бу қонун электрон давлат хизматлари турлари, унга доир талабларни, электрон давлат хизмати кўрсатиш тўғрисидаги сўров ва унга бериладиган жавобларга доир талабларни ҳуқуқий тартибга солувчи моддий нормаларни акс эттиради. Шунингдек, ушбу қонунга мувофиқ, давлат хизматларининг электрон шаклга ўтказилишининг сифатини ошириш мақсадида, амалдаги электрон давлат хизматлари кўрсатиш тартибини такомиллаштириш зарурлигидан, шунингдек давлат органлари ҳужжатларининг бирхиллаштирилишини таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси томонидан қабул қилинган «Электрон давлат хизматлари кўрсатиш тартибини такомиллаштириш чора – тадбирлари тўғрисида»ги қарори³ билан электрон давлат хизматларини кўрсатиш тартибини такомиллаштириш чора – тадбирлари ишлаб чиқилади.

Шу ўринда, давлатимизда электрон давлат хизматларини тартибга солиш бирнечта қонунлар⁴ билан ҳам тартибга солинишини қайд этамиз. Аммо, таъкидлаш керакки, назарда тутилган қонун ҳужжатларда давлат хизматларини электрон шаклда амалга ошириш тартиблари батафсил ёритилмаган.

Шунингдек, маълумотларни қайта ишлаш ёки электрон шаклдаги маълумотларни тасдиқлаш усуллари билан боғлиқ масалалар бошқа қонунларда ўз аксини топган. Масалан: Ўзбекистон Республикасининг «Шахсга доир маълумотлар тўғрисида»ги Қонуни⁵; Ўзбекистон Республикасининг «Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги тўғрисида»ги

ҳуқуқига эга. Аризалар, таклифлар ва шикоятлар қонунда белгиланган тартибда ва муддатларда кўриб чиқилиши шарт» дея мустаҳкамлаб берилган.

² Аманиязова Света. (2022). РАҚАМЛАШТИРИШ ЖАРАЁНИДА ИЖРО ЭТУВЧИ ҲОКИМИЯТ ОРГАНЛАРИ ВАКОЛАТЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ (ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР КЕНГАШИ МИСОЛИДА). *Innovations in Technology and Science Education*, 1(1), 253–265. Retrieved from <https://humoscience.com/index.php/itse/article/view/36>

³ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Электрон давлат хизматлари кўрсатиш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 2016 йил 2 июндаги 184-сон қарори. www.lex.uz.

⁴ Ўзбекистон Республикасининг Қонуни «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»; Ўзбекистон Республикасининг «Давлат божхона тўғрисида» ги Қонунлари. www.lex.uz.

⁵ Ўзбекистон Республикасининг «Шахсга доир маълумотлар тўғрисида»ги Қонуни ЎРҚ-547 сон 02.07.2019 йили қабул қилинган. www.lex.uz.

Қонуни⁶; «Электрон рақамли имзо тўғрисида»ги қонунлари⁷ни санаб ўтиш мумкин.

Шу қонунлар қаторида давлат хизматларини электрон шаклда амалга ошириш тартиблари, қоидалари айнан қонуности ҳужжатлари билан ҳам тартибга солинишини кўриш мумкин.

Электрон давлат хизматларини амалга оширишни тартибга солиш билан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил 2 июндаги «Электрон давлат хизматлари кўрсатиш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 184-сонли қарори⁸ ижросини таъминлаш мақсадида Қарақалпақстан Республикаси Вазирлар Кенгашининг 2016 йил 7-июндаги 148-сонли Қарори⁹ да электрон давлат хизматлари кўрсатиш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирларини амалга ошириш доимий асосда электрон давлат хизматлари кўрсатувчи давлат органлари ва бошқа ташкилотлар фаолиятини мувофиқлаштириш ва уларнинг ўзаро ҳамкорлик қилиши учун маъсулият Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигига (Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудий бошқармаси) юклатилди. Шунингдек, ушбу қарор асосида Адлия вазирлиги, электрон давлат хизматларини кўрсатувчи давлат органлари ва бошқа ташкилотлар билан биргаликда уларнинг ваколатлари, вазифалари ва функцияларини белгилаб берувчи норматив-ҳуқуқий интерактив давлат хизматлари порталида жорий қилиниши керак бўлган, жисмоний ва юридик шахсларга кўрсатиладиган давлат хизматлари рўйхатини тасдиқлаш учун 2013-2020 йилларда Ўзбекистон Республикаси Миллий ахборот коммуникация тизимини ривожлантириш комплекс дастуринининг амалга оширилишини мувофиқлаштириш республика комиссиясига киритиш учун олти ой вақт берилганлигини кўриш мумкин.

Вазирлар Маҳкамасининг 184-сонли қарори ва унинг ижросини таъминлаш мақсадида Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг 2016 йил 7-июндаги 148-сонли Қарори¹⁰ қабул қилинишдаги асосий мақсад

⁶ Ўзбекистон Республикасининг “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида”ги Қонуни ЎРҚ-369 сон, 05.05.2014 йили қабул қилинган. www.lex.uz.

⁷ «Электрон рақамли имзо тўғрисида»ги қонуни ЎРҚ-562-II сон, 11.12.2003 йили қабул қилинган. www.lex.uz.

⁸ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Электрон давлат хизматлари кўрсатиш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 2016 йил 2 июндаги 184-сон қарори. www.lex.uz.

⁹ Қарақалпақстан Республикаси Вазирлар Кенгашининг 2016 йил 7-июндаги 148-сонли Қарори. // Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши архив материаллари.

¹⁰ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил 2 июндаги «Электрон давлат хизматлари кўрсатиш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 184-сонли қарори ижросини таъминлаш мақсадида Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг 2016 йил 7-июндаги 148-сонли Қарори. // Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши архив материаллари.

айнан давлат хизматларини электрон шаклга ўтказиш, шу жумладан идораларо электрон ҳамкорликни ўрнатиш бўлиб, шу билан бирга:

- электрон давлат хизматларига бўлган талаб;
- давлат хизматларини кўрсатишда бюрократик тўсиқларнинг мавжудлиги;
- давлат хизматларини кўрсатишнинг кўп вақт олиши ва молиявий чиқимларнинг юқорилиги;

- электрон давлат хизматлари кўрсатишнинг белгиланган тартиби йўқлиги ва жойларда электрон давлат хизматлари кўрсатишнинг шаклланган амалиёти билан электрон давлат хизматлари кўрсатиш масалаларини тартибга солувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар билан белгиланган тартиб ўртасидаги катта фарқлар мавжудлиги ҳам кўшимча мезон сифатида назарда тутилади.

ХУЛОСА

Электрон давлат хизматларини кўрсатишни ташкил этишга билвосита таъсир кўрсатадиган мавжуд умумий норматив ҳужжатлар мажмуи бўлишига қарамасдан, биз электрон давлат хизматларини кўрсатишни ҳуқуқий тартибга солишнинг етарли даражада эмаслигини қайд этамиз, чунки:

Биринчидан; давлат хизматларини кўрсатишни тартибга солувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг тизимсиз қабул қилиниши;

Иккинчидан; асосан умумий нормаларнинг қабул қилиниши;

Ушинчидан; давлат органлари томонидан ўз фаолиятида АКТдан фойдаланиш ва электрон давлат хизматларини жорий этиш бўйича идоравий ҳужжатларни, хусусан, норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини қабул қилиш мажбурияти мавжуд эмаслиги;

Бешинчидан, ҳудудларда электрон давлат хизматларини тартибга солишга оид ҳудудий қонунчилигининг йўқлиги.

Шундай экан, ахборот соҳасидаги тараққиёт бевосита ҳуқуқий маданиятнинг ҳолатига ва технологик муаммоларни ҳал қилиш учун норматив-ҳуқуқий базанинг етарлигига боғлиқ эканлигини қайд этамиз. Шунини таъкидлаш керакки, ахборотлаштириш соҳасида жуда кўп миқдордаги меъёрий ҳужжатлар қабул қилинган ва ахборот соҳасида ривожланаётган ҳуқуқий муносабатларнинг аксарият қисмини тартибга солаётганлигига қарамай, электрон давлат хизматларини амалга ошириш билан боғлиқ ҳуқуқий тартибга солиш ҳужжатларни такомиллаштириш зарур деб ҳисоблаймиз.

REFERENCES

1. Кутыбаева, Е. Д. (1999). *Органы исполнительной власти Республики Каракалпакстан* (Doctoral dissertation, Автореф. дис. докт. юрид. наук).

2. Аманиязова Света. (2022). РАҚАМЛАШТИРИШ ЖАРАЁНИДА ИЖРО ЭТУВЧИ ҲОКИМИЯТ ОРГАНЛАРИ ВАКОЛАТЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ (ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР КЕНГАШИ МИСОЛИДА). *Innovations in Technology and Science Education*, 1(1), 253–265. Retrieved from <https://humoscience.com/index.php/itse/article/view/36>
3. Ахмедшаева М.А. Давлат ҳокимияти тизимида ижро ҳокимияти. Юрид.фанл.докт.дисс...-Т., 2010.
4. Ўзбекистон Республикасининг Қонуни «Давлат солиқ хизмати тўғрисида» Қонуни. www.lex.uz.
5. Ўзбекистон Республикасининг «Шахсга доир маълумотлар тўғрисида»ги Қонуни ЎРҚ-547 сон 02.07.2019 йили қабул қилинган. www.lex.uz.
6. Ўзбекистон Республикасининг “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги тўғрисида”ги Қонуни ЎРҚ-369 сон, 05.05.2014 йили қабул қилинган. www.lex.uz.
7. «Электрон рақамли имзо тўғрисида»ги қонуни ЎРҚ-562-II сон, 11.12.2003 йили қабул қилинган. www.lex.uz.